

การดำรงอยู่ของผ้าทอไทลื้อในจังหวัดเชียงราย : บทวิเคราะห์เศรษฐกิจวัฒนธรรม

The Existence of Tai Lue Textile in Chiangrai Province :

An Analysis of Cultural Economy

สุภัทณี เปี่ยมสุวรรณกิจ^{1*} บุญสม เกษะประดิษฐ์² กนกรัตน์ ยศไกร²

¹ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาสาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง มหาวิทยาลัยรังสิต

²ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

Supattanee Piamsuwanakit^{1*} Bunsom Kesapradist² Kanokrat Yossakrai²

¹Doctor of Philosophy in Leadership in Society, Business and Politics, Rangsit University

²Thesis Advisor

su_patta_nee@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งเสริมและสนับสนุนการดำรงอยู่ ของผ้าทอไทลื้อใน จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษารูปแบบเศรษฐกิจวัฒนธรรมของผ้าทอไทลื้อในจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า การที่ผ้าทอไทลื้อ ในจังหวัดเชียงรายสามารถดำรงอยู่ได้เนื่องจากมีปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนดังนี้

ผ้าทอไทลื้อมีคุณค่าทางวัฒนธรรมในระบบเศรษฐกิจ 3 ด้านดังนี้คือ ในด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม ซึ่งเศรษฐกิจวัฒนธรรมไทลื้อจะดำรงอยู่ได้ต้องได้รับการสนับสนุน 3 ประการดังนี้คือ การสนับสนุนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน และการสนับสนุนจากชุมชน และเพื่อให้ผ้าทอไทลื้อสามารถดำรงอยู่ได้ในปัจจุบันและอนาคต จะต้องดำรงรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์ โดยวัฏจักรการดำรงอยู่ของผ้าทอไทลื้อในฐานะเป็นเศรษฐกิจวัฒนธรรมจะ ดำรงอยู่ได้จะต้องดำเนินการให้ครบวัฏจักรวัฒนธรรมซึ่งประกอบไปด้วยการดำเนินการดังต่อไปนี้ 1. การสร้างสรรค์ 2. การบริโภค การผลิต การมีส่วนร่วม 3. การเผยแพร่และการจัดนิทรรศการ

รูปแบบเศรษฐกิจวัฒนธรรมของผ้าทอไทลื้อในจังหวัดเชียงราย คือการมีทุนวัฒนธรรม มีปราชญ์ชุมชน มีกระบวนการ สืบทอดถ่ายทอดองค์ความรู้ มีการปรับตัว นำเอาความคิดสร้างสรรค์ในใส่การผลิต และการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน อีกทั้งมีการเผยแพร่จัดนิทรรศการส่งผ่านไปยังคนรุ่นหลังต่อไป

คำสำคัญ: การดำรงอยู่ ผ้าทอไทลื้อ เศรษฐกิจวัฒนธรรม

Abstract

The purposes of this study aimed to investigate the factors and conditions of promoting and supporting the existence of Tai Lue textiles in Chiang Rai Province, and to gather the cultural economy model of Tai Lue textiles. The findings of the study were as follows:

Supporting and promoting factors for the existence of Tai Lue textiles were mainly from three cultural values which included economic, environmental, and social aspects. The results also indicated that the existence through the cultural economy could be remained by three supports, namely, science and technology, government and private sectors, and community. To maintain the existence of Tai Lue textiles, therefore, the ethnic identity of Tai Lue arts and culture should be preserved. However,

this existence required processing through its managerial culture cycle which consisted of creativity; consumption, production, and participation; distribution and exhibition. To conclude, the model of cultural economy of Tai Lue textiles in Chiang Rai was composed of several elements including the existence of cultural capital and local wisdom or philosophers, the distributions of body of knowledge, the application of creativity to production, the promotion from government policies, and the proper way to pass-on to new generations.

Keywords: Existence , Tai Lue Textile , Cultural Economy

บทนำ

เดิมวิถีชีวิตของชาวบ้านมีความเป็นอยู่เรียบง่าย เป็นการผลิตเพื่อใช้ในครัวเรือน พึ่งพาปัจจัยภายนอกน้อย มีความเชื่ออาหารในชุมชน เป็นสังคมที่ใช้เงินตราน้อย นับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 เมื่อพ.ศ. 2504 เป็นต้นมา เป็นแผนพัฒนาฯ ที่เน้นพัฒนาระบบสาธารณูปโภค การศึกษา และการผลิตเพื่อการส่งออก จึงวางโครงสร้างระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เน้นการผลิตเพื่อขาย ทรัพยากรธรรมชาติถูกปรับให้เป็นปัจจัยการผลิตและป้อนเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรม ทำให้ชนบทกลายเป็นเมืองขึ้นทางเศรษฐกิจของเมือง โดยไม่ได้สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน ผลแห่งการพัฒนาดังกล่าวด้านหนึ่งได้ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ประชาชนมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น มีสาธารณูปโภคและความสะดวกสบายเพิ่มขึ้น แต่อีกด้านหนึ่งทำให้ประเทศไทยต้องกลายเป็นประเทศพึ่งพิง (Dependency) ของโลกทุนนิยม แต่มีข้อดีคือก่อให้เกิดทุนทางสังคมและทางเศรษฐกิจหลายประการสามารถนำไปใช้ในการพัฒนา จึงเป็นโอกาสที่จะได้ทบทวนถึงข้อจำกัด และความผิดพลาดที่ผ่านมา และแปรวิกฤตให้เป็นโอกาสเพื่อหาทางเลือกให้กับสังคมไทย ซึ่งเป็นสังคมขนาดใหญ่ เก่งแก่ และมีภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่จำนวนมาก ภูมิปัญญาเหล่านั้นนอกจากจะแสดงความเป็นเอกลักษณ์ไทยแล้วยังเป็นเครื่องบ่งชี้ระดับความเจริญของสังคมไทยในอดีตอีกด้วย (วิมลสิริ รุจิภาสพรพงศ์, 2550)

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (2555-2559) ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Industries) โดยมุ่งไปที่การเชื่อมโยงระหว่างทุน 6 ทุน คือ ทุนธรรมชาติ ทุนกายภาพ ทุนสังคม ทุนมนุษย์ ทุนการเงินและทุนวัฒนธรรม โดยมีทุนวัฒนธรรมเป็นจุดศูนย์กลางที่เชื่อมโยงกับทุนประเภทอื่นๆ เพราะทุนวัฒนธรรมถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ, 2552) รัฐบาลได้มีนโยบายและแผนงานพัฒนาส่งเสริมทุนวัฒนธรรมในเชิงพาณิชย์ เนื่องจากวัฒนธรรมเปรียบเสมือนต้นน้ำ (Upstream) ในห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ สามารถนำไปสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจจึงเป็นโอกาสสำหรับธุรกิจในการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ หรือนำเนื้อหาทางวัฒนธรรมไปเป็นส่วนหนึ่งในกลยุทธ์ทางธุรกิจ (ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว, <http://www.bu.ac.th> สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2558)

ปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และเครื่องนุ่งห่ม ผ้าทอกับวิถีชีวิตเป็นปรากฏการณ์ที่เห็นได้ทั่วโลกในทุกชนชั้น โดยเฉพาะในสังคมเกษตร ทุกครัวเรือนจะทอผ้าเพื่อใช้สอย และถ่ายทอดให้แก่สมาชิกที่เป็นเพศหญิง การทอผ้าเป็นงานศิลปะที่ต้องใช้ทั้งความขยัน ความอดทน ความพยายาม และความประณีต ละเอียดอ่อน แม่หรือยายจะเป็นผู้อบรมและถ่ายทอดให้แก่บุตรสาวหรือหลานสาว สังคมเป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง เป็นเสมือนมรดกทางวัฒนธรรม (วัฒนะ จูทะวิภาต, 2555)

ไทลื้อ คือกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาไต มีถิ่นกำเนิดในสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ปัจจุบันนี้มีไทลื้อจำนวนมากอาศัยในประเทศไทย กระจายอยู่ใน 7 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่านและจังหวัดเชียงราย อาชีพหลักของชาวไทลื้อคือ เกษตรกรรม โดยมีการทอผ้าเป็นอาชีพเสริม แม้จะมีการปรับเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม นวัตกรรม เทคโนโลยี และโลกาภิวัตน์ แต่ชนชาวไทลื้อยังคงยึดมั่นในอัตลักษณ์ ความเชื่อ วิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรม

และการทอผ้าไว้คงเดิมไว้ ผ้าทอไทลื้อเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ประกอบไปด้วยวัฒนธรรมผสมเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจสมัยใหม่ได้อย่างสร้างสรรค์ (มิ่งมกล หงษ์วาศ, 2557) ชาวไทลื้อชุมชนศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย 4 หมู่บ้านคือ หมู่ 7 12 14 และ 15 เนื่องจากประชากรร้อยละ 95 เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อชาวไทลื้อมีวัฒนธรรมที่สำคัญและโดดเด่นคือ วัฒนธรรมการทอผ้า แม้เวลาจะผ่านไปชาวไทลื้อยังรักษาวัฒนธรรมการทอผ้าไว้ มีการถ่ายทอดการทอผ้าจากรุ่นสู่รุ่น สบายงามและมีลักษณะพิเศษ (Unique) ลวดลายบนผืนผ้าได้แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของชาวไทลื้อ ชาวไทลื้อศรีดอนชัยปรับตัวไปตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ไม่ได้นำเอาเศรษฐกิจมาเป็นตัวกำกับในการทอผ้า การทอผ้าของชาวไทลื้อศรีดอนชัยดำเนินงานอยู่บนฐานเศรษฐกิจวัฒนธรรมซึ่งมีความน่าสนใจมาก

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงการดำรงอยู่ของผ้าทอไทลื้อในจังหวัดเชียงราย ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปเป็นตัวแทนในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้กับทุกชุมชนที่ต้องการพัฒนาเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการของชุมชนให้เป็นเศรษฐกิจวัฒนธรรม อันจะทำให้เพิ่มรายได้และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งเสริมและสนับสนุนการดำรงอยู่ของผ้าทอไทลื้อในจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษารูปแบบเศรษฐกิจวัฒนธรรมของผ้าทอไทลื้อในจังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากลักษณะที่โดดเด่นของชุมชนไทลื้อศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย จึงทำให้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่บ้านศรีดอนชัยเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร การสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วม และแบบไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 75 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กึ่งโครงสร้าง ไม่มีโครงสร้างและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยดำเนินการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เมื่อได้ข้อมูลตามกระบวนการเก็บข้อมูลแล้วผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวตามกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งเสริมและสนับสนุนการดำรงอยู่ของผ้าทอไทลื้อในจังหวัดเชียงราย

ปัจจัยและเงื่อนไขที่ทำให้ผ้าทอไทลื้อในจังหวัดเชียงรายสามารถดำรงอยู่ได้ ประกอบไปด้วย คุณค่าของวัฒนธรรมในระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 3 ด้านหลักดังนี้คือ

คุณค่าด้านเศรษฐกิจ

ในอดีตคุณสมบัติที่ดีของแม่บ้านชาวไทลื้อต้องทอผ้าเป็น เพราะการผลิตปัจจัยสี่ในการดำรงชีพจะทำภายในครัวเรือนหรือในหมู่บ้านเป็นหลัก ดังนั้นครอบครัวที่ผู้หญิงสามารถทอผ้าที่มีคุณภาพจะเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ ชาวไทลื้อมีอาชีพหลักคือการเกษตร จึงมีอาหารสำหรับบริโภคตลอดทั้ง วิถีชีวิตของชาวไทลื้อเรียบง่ายยามว่างผู้ชายก็จักสาน ผู้หญิงก็ทอผ้าจึงมีค่าใช้จ่ายในเรื่องอาหารและเครื่องแต่งกายเครื่องใช้สอยในครัวเรือนน้อย

ปัจจุบันจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงทำให้คุณค่าผ้าทอเปลี่ยนสถานะเป็นสินค้าเพื่อหารายได้ ธุรกิจการทอผ้าทำให้หลายๆ ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น เมื่อช่วงทอมีรายได้จะแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียนของบุตรหลาน และทำบุญ วิถีชีวิตชาวไทลื้อจึงมีความสุขครอบครัว ลูกหลานเห็นคุณค่า ส่วนผ้าที่ใช้ใน

พิธีกรรมทางศาสนาที่ยังคงเหลืออยู่เด่นชัดในปัจจุบันคือ ตุง ชาวไทลื้อยึดมั่นไม่เปลี่ยนแปลงคือครั้งหนึ่งในชีวิตต้องตุงในงานพิธีต่างๆ จึงมีการตุงเป็นจำนวนมาก ชาวไทลื้อหลายๆ ครอบครัวสามารถทอตุ่งได้เองในแง่ครัวเรือนเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายสำหรับครอบครัวที่ไม่สามารถทอเองการซื้อตุ่งจากกลุ่มๆ สตรีทอผ้าทำให้เงินทองหมุนเวียนอยู่ในชุมชน และกลุ่มสตรีทอผ้าเหล่านี้ทอตุ่งเพื่อทำบุญหรือเพื่อขายนั้นเป็นการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของชาวไทลื้อ

คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม

ชาวไทลื้อมีวิถีชีวิตที่ใกล้ชิดธรรมชาติและมีความเชื่อว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ในธรรมชาติ การดำเนินชีวิตจึงดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นคุณค่าเห็นประโยชน์ของสิ่งแวดล้อม ในกระบวนการทอผ้าทุกขั้นตอนได้มาจากธรรมชาติ ตั้งแต่อุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการผลิต ได้แก่ ฝ้าย อุปกรณ์ต่างๆ เช่น เครื่องอีด เอ่อ กัง(งัด) กวาง เปียดยิงฝ้าย เป(เปีย) กี่ ฝีม ผัง กระสวยหลอด ฯลฯ การย้อมสีฝ้ายก็ได้จากธรรมชาติ เช่น ได้จากพืช สัตว์ และแร่ธาตุ แม้กระทั่งการออกแบบลวดลาย ก็เป็นการออกแบบที่อาศัยธรรมชาติ เช่น ลายน้ำไหล ลายสัตว์ต่างๆ เป็นต้น

เดิมชาวไทลื้อบ้านศรีดอนชัยจะปลูกฝ้ายไว้ใช้เอง ต่อมาการปลูกฝ้ายมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย เมื่อผลผลิตผ้าทอสามารถจำหน่ายได้มากขึ้น ผู้ผลิตต้องการความสะดวกรวดเร็วในการผลิตจึงใช้ด้ายสำเร็จหรือฝ้ายประดิษฐ์เพิ่มขึ้น แต่ในปีพ.ศ. 2558 ชาวไทลื้อศรีดอนชัยเริ่มปลูกฝ้ายปลอดสารเคมีเพื่อผลิตเส้นใย และย้อมฝ้ายด้วยวัสดุธรรมชาติที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม พบว่าได้รับการตอบรับจากกลุ่มผู้บริโภค จึงมีแนวโน้มปลูกฝ้ายและย้อมด้วยสีธรรมชาติมากขึ้น จะเห็นได้ว่าเมื่อชาวไทลื้อเห็นคุณค่าในสิ่งแวดล้อมด้วยการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมก็ช่วยส่งเสริมคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ สังคมให้มีคุณค่ามากขึ้น

คุณค่าด้านสังคม

การยึดมั่นในประเพณี วัฒนธรรม ศาสนาและสิ่งเหนือธรรมชาติโดยแสดงออกในประเพณีทั้ง 12 เดือน ของชาวไทลื้อและไม่ว่าจะไปอยู่ไหนแห่งใด ประเทศใด แม้ว่าจะผ่านไปนานเท่าใด การทอผ้าจะเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวไทลื้อ ทำให้มีทุนทางวัฒนธรรม การบ่มเพาะทางสังคม มีปราชญ์ในการทอผ้า ทักษะความสามารถในการทอผ้า เด็กหญิงจะได้รับการสอนให้ทอผ้าเพื่อการออกรเรือนและ ทอในงานบุญเนื่องจากผู้หญิงไม่มีโอกาสบวช เมื่อลูกชายบวช ผู้เป็นแม่จึงทอผ้าสำหรับตัดเย็บเป็นจีวรและตุงเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับญาติที่เสียชีวิตจะได้ไปสู่ภพภูมิที่ดี และตนให้ตนเองเมื่อเสียชีวิตจะได้เกาะชายตุงขึ้นสู่สวรรค์

การนำเอาทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างสรรค์โดยการนำเอาวัฒนธรรมการใช้ฝ้ายมาผูกโยงเข้ากับประเพณีจุลกฐิน โดยจุดประสงค์ของประเพณีนี้คือ ต้องการให้เยาวชนเรียนรู้การทอผ้า ต้องการสร้างสัญลักษณ์ (Symbolic) ของความเป็นชนชาติไทลื้อทำให้คนในสังคมใหญ่มองเห็นถึงคุณค่า ยอมรับและให้ความสำคัญให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมใหญ่ และเป็นพื้นฐานในการสร้างรายได้อีกด้วย งานบุญจุลกฐิน ณ วัดท่าข้ามศรีดอนชัย มีนักท่องเที่ยวหลายกลุ่มให้ความสนใจเข้าร่วม โดยในงานดังกล่าวจะได้เห็นภาพของความร่วมมือร่วมใจของชาวไทลื้อทุกวัยที่เข้าร่วมด้วยการแต่งกายด้วยผ้าชิ้นไทลื้ออันสวยงามมาร่วมงานบุญอันยิ่งใหญ่

ปัจจัยสนับสนุนเศรษฐกิจวัฒนธรรมของชุมชนไทลื้อ

เศรษฐกิจวัฒนธรรมของชุมชนไทลื้อจะดำรงอยู่ภายใต้เศรษฐกิจวัฒนธรรมได้ต้องได้รับการสนับสนุน 3 ด้านดังนี้

1. การสนับสนุนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ชาวไทลื้อศรีดอนชัย ปรับปรุงกระบวนการผลิตให้ดีขึ้น เช่น จากฝีมไม่เปลี่ยนเป็นฝีมเหล็ก และฝีมสแตนเลสเพื่อเพิ่มความแข็งแรงทนทาน วงล้อปั่นฝ้ายเดิมเป็นวงล้อไม้เปลี่ยนมาใช้วงล้อจักรยาน วัสดุในการทอเดิมใช้ฝ้ายปัจจุบันใช้ฝ้าย และฝ้ายประดิษฐ์ และฝ้ายทอสลักกับไหม ฝ้ายประดิษฐ์ทำให้ช่างทอผ้าสะดวกมากขึ้น เส้นฝ้ายจะเรียบ สีสันทดใส มีสีให้เลือกใช้มากขึ้นทำให้ช่างทอสามารถใช้สีมาเล่นลวดลายในผ้าทอได้มากขึ้น บวกกับการสร้างสรรค์ของช่างทอทำให้ผ้ามีความสวยงาม สีที่ใช้ในการย้อมเส้นฝ้ายเดิมได้สีย้อมจากธรรมชาติปัจจุบันนำสีเคมีผสมกับสีธรรมชาติทำให้ได้สีที่งดงามมากขึ้น สีสันแน่น และไม่เป็นค่า

อีกทั้งเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภค การยอมรับธรรมชาติราคาจะค่อนข้างสูงเนื่องจากกระบวนการที่ยุ่งยาก การยอมด้วยสีเคมีผสม ทำให้ลดระยะเวลาการทำงาน สีสดใส ลดต้นทุนทำให้สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่ถูกลงทำให้ตลาดกว้างขึ้นมีหลายระดับ และได้อาศัยเทคโนโลยีคือ อินเทอร์เน็ต ทำให้ตลาดผ้าทอไทยลือกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ในการด้านสืบทอดและถ่ายทอดก็ได้อาศัยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การถ่ายทอดเดิมใช้วิธีจำ เทคโนโลยีช่วยในการถ่ายทอดคือ ทำเป็นกราฟเป็นรายละเอียด

2. การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน

ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงมีหน่วยงานต่างๆ เช่น พัฒนาชุมชนเข้ามาให้การช่วยเหลือสนับสนุน ซึ่งการพัฒนาจะมีความยั่งยืนต้องให้ความสำคัญภูมิปัญญาที่ชุมชนมีอยู่ซึ่งก็คือ การทอผ้า และให้วัฒนธรรมเป็นตัวขับเคลื่อนสร้างความมั่นคงให้ธุรกิจชุมชน บริหารโดยชุมชน ชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบประโยชน์ ภาครัฐจึงได้ส่งเสริมให้จัดตั้งเป็นกลุ่มทอผ้าของสตรีคอนซั เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มดูแลและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นแหล่งความรู้ถ่ายทอดความรู้ จึงได้จัดโครงการอบรมให้ความรู้กระบวนการทอให้ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ รวดเร็ว การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และให้ความช่วยเหลือด้วยการให้เงินสนับสนุนการซื้ออุปกรณ์ทอผ้าต่างๆ เช่น กี่ ฝ้าย ตลอดจนการช่วยเหลือด้านเงินทุนเพื่อให้กลุ่มฯ มีทุนในการดำเนินงาน และจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต รวมทั้งสนับสนุนด้านการตลาด ด้วยการให้ไปจำหน่ายกรณีมีการออกงานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) การณรงค์ของภาครัฐที่มีนโยบายให้ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจและนักเรียนแต่งชุดพื้นเมือง ทำให้ตลาดกว้างขึ้น เป็นการเพิ่มศักยภาพของกลุ่มให้มีศักยภาพสูงเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

ในส่วนของภาคเอกชนจะอยู่ในรูปของนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยมาร่วมวิจัยและอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตและการตลาด ทำให้แต่ละกลุ่มฯ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงคุณภาพผ้าทอให้ดีขึ้น อีกทั้งเอกชนซึ่งเป็นผู้ประกอบการจะมารับผ้าทอไทยลือมาจำหน่าย ทำให้มีตลาดกว้างขวางมากขึ้น ผู้ประกอบในอำเภอเชียงของทำธุรกิจการท่องเที่ยว มีที่พัก มีร้านจำหน่ายผ้าทอไทยลือ เป็นการทำธุรกิจ ที่สนับสนุนซึ่งกันและกันและ ผู้ประกอบการที่จำหน่ายผ้าทอไทยลือผ่านอินเทอร์เน็ตทำให้ผ้าทอไทยลือเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก

3. การสนับสนุนจากกลุ่มองค์กรในชุมชน

สตรีชาวไทลื้อมีภูมิปัญญาในด้านการทอผ้าที่สะสมมาช้านาน มีรากฐานวัฒนธรรม ที่เข้มแข็งเมื่อได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐจึงรวมตัวกันและจัดตั้งกลุ่มผ้าทอจัดตั้งเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและกลุ่มออมทรัพย์นี้จัดตั้งเพื่อจัดหาซื้อวัตถุดิบในการทอ ซึ่งสมาชิกกลุ่มสามารถกู้ยืมเพื่อนำไปประกอบอาชีพการเกษตร และใช้จ่ายในด้านการศึกษาของบุตรหลาน ในงานบุญสตรีชาวไทลื้อจะจัดหาเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายอันเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทลื้อให้สามีและลูกหลานสวมใส่ในงานบุญต่างๆ เป็นความร่วมมือร่วมใจของทั้งชุมชน

วิถีการดำรงอยู่ของผ้าทอไทลื้อในฐานะเป็นเศรษฐกิจวัฒนธรรม

วิถีการดำรงอยู่ได้ของผ้าทอไทลื้อในฐานะเป็นเศรษฐกิจวัฒนธรรมจะดำรงอยู่ได้โดยจะต้องประกอบไปด้วยการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ลวดลายบนผืนผ้า ต้องใช้จินตนาการความคิดสร้างสรรค์ ช่างทอชาวไทลื้อสามารถนำธรรมชาติรอบตัว เช่น ภูมิปัญญาสาขาน้ำไหลมาดัดแปลงทำเป็นลวดลายบนผ้าทอได้อย่างสวยงาม และสื่อความหมาย เช่น ลายนาคร ลายสิงห์ และสามารถใช้เทคนิคการย้อมเฉพาะตัวทำให้ได้สีที่นุ่มนวล แม่ดอกแก้ว ชีระโครด เป็นปราชญ์ชุมชนที่มีความสามารถในด้านการทอผ้านับเป็นแม่ครูในกระบวนการทอผ้าที่มีความคิดสร้างสรรค์และความสามารถโดดเด่น ผ้าแต่ละผืนของแม่ดอกแก้วสวยงามเนื้อเรียบเนียนสวยสะอาดตา แต่ละผืนลวดลายจะไม่ซ้ำกัน จากการสลับลาย การเล่นสีของเส้นฝ้ายสวยงามเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในส่วนปราชญ์ชุมชนอีกท่านคือแม่แวนแก้วได้ปรับตัวจากฝ้าย มาเป็นฝ้ายทอคันด้วยเส้นไหมทำให้ผ้ามีความมันวาว สวยงาม

แม่แ้วนแก้ว ภิรมย์พลัดใช้การสร้างสรรค์ปรับรูปแบบผลิตภัณฑ์ เช่น เสื้อและผ้าชิ้น ให้ทันสมัยเป็นแฟชั่นที่ได้รับความนิยมเป็นที่ต้องการของลูกค้าอยู่เสมอ

2. การบริโภค การผลิต การมีส่วนร่วม

ผ้าทอไทลื้อมีคุณค่าทั้งในด้านประโยชน์การใช้สอยและในด้านความงดงาม จึงมีทั้งทอตลาดขายธรรมดาสามัญเพื่อไปทำนา ทำไร่ และผ้าชิ้นที่ทอตลาดสวยงามสามัญใส่ไปงานบุญต่างๆ ทำให้ ผ้าทอไทลื้อเป็นที่นิยมของผู้บริโภคทั้งในและนอกชุมชน เมื่อมีการบริโภคจึงก่อให้เกิดการผลิตซ้ำ ทำให้เกิดความชำนาญ เกิดความคิดสร้างสรรค์ ในอนาคตจะมีลูกค้าต่างจังหวัดและต่างประเทศมากขึ้น อันเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวรู้จักชุมชนไทลื้อศรีดอนชัยโดยผ่านอินเทอร์เน็ต ในส่วนของการมีส่วนร่วม ในทุกเทศกาลทุกประเพณี ชาวไทลื้อจะมีส่วนร่วม เช่น จุลกฐินเป็นการนำวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับผ้า มาเป็นตัวชูโรง เพื่อให้คนในชุมชนได้ตระหนักถึงความเป็นไทลื้อ และเป็นประเพณีที่ทำให้ชาวต่างถิ่นได้รู้จักและเข้ามาเยี่ยมชมงานจุลกฐินของชาวไทลื้อศรีดอนชัย ประชาชนทั้งชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผนในการบริหารจัดการที่จะจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในศรีดอนชัยมากขึ้นและทุกคนร่วมรับผลประโยชน์จากงานจุลกฐินนี้

กลุ่มของแม่ดอกแก้ว ชีระโคตร มีลูกค้าเป็นกลุ่มที่มีอำนาจซื้อสูงและนักวิชาการ ทั้งสองกลุ่มนี้นิยมผ้าทอที่มีเอกลักษณ์ ไม่เกี่ยงเรื่องราคา เป็นการซื้อเพื่อการบริโภคและสะสม ในส่วนลูกค้าของแม่แ้วนแก้ว ภิรมย์พลัด จะมีทั้งในประเทศและต่างประเทศ และกลุ่มข้าราชการ ครู แม่แ้วนแก้วเป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นของลูกค้าเพื่อนำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเสมอ เช่น การทอผ้าที่แทรกดิ้นเงินและดิ้นทอง เมื่อใช้ไประยะหนึ่งดิ้นเงินดิ้นทองจะหักไม่สวย แม่แ้วนแก้วทำการปรับปรุงผ้าทอด้วยการใช้เส้นไหมแทนดิ้นเงินดิ้นทอง อีกทั้งก็คืออาจารย์สุริยา วงค์ชัย ได้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ “ลือลายคำ” โดยได้รวบรวมจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์การทอผ้า ตัวอย่างผ้าโบราณประเภทต่างๆ มาจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ ด้วยวัย 35 ปี ใช้งบประมาณส่วนตัว และนายสุริยา ได้รวบรวมกลุ่มช่างทอซึ่งส่วนใหญ่เป็นเครือญาติ รวมกลุ่มกันทอผ้าตลาดต่างๆ โดยจำหน่ายที่พิพิธภัณฑ์และขายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้วย พิพิธภัณฑ์เปิดให้เข้าชมฟรี ในแต่ละวันจึงมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมอยู่เสมอ และอีกกลุ่มหนึ่งคือ “เฮือนคำแพง” การดำเนินงานมีโฮมสเตย์ และจัดสถานที่ประชุมสัมมนา และจำหน่ายผ้าทอไทลื้อที่เฮือนคำแพง และจำหน่ายในสื่อสังคมออนไลน์ จะเห็นได้ว่าทั้ง 4 กลุ่ม ต่างเสริมและหนุนซึ่งกันและกัน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ นักท่องเที่ยวนิยมมาพักและประชุมสัมมนา ซึ่งหากนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนศรีดอนชัยแล้ว มีพิพิธภัณฑ์ โฮมสเตย์และมีกลุ่มผ้าทอให้เลือกซื้อได้ตามความต้องการ นับเป็นชุมชนที่ครบวงจรและชาวไทลื้อศรีดอนชัยนั้นทุกครั้งที่มีกิจกรรมต่างๆ ก็จะเข้าร่วมเสมอเนื่องจากเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นให้กับทุกคนในชุมชน

3. การเผยแพร่และการจัดนิทรรศการ

อาจารย์สุริยา วงค์ชัย ได้สร้างเว็บไซต์ ลือลายคำ ในเว็บไซต์ จะแสดงถึงวัฒนธรรมศิลปะ การแต่งกายของชาวไทลื้อ และมีการจัดนิทรรศการต่างๆที่เฮือนลือลายคำ ซึ่งการแสดงเหล่านี้ จะได้นำไปเผยแพร่ในเว็บไซต์ของลือลายคำ เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้แวะมาเที่ยวชม และเยาวชนของไทลื้อศรีดอนชัยเมื่อได้ไปอยู่อาศัยนอกชุมชน ได้นำผ้าทอไทลื้อไปจำหน่ายในเฟซบุ๊ก (Facebook) ทำให้ผ้าทอไทลื้อของศรีดอนชัยให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และกรณีมีงานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ต่างๆ กลุ่มผ้าทอไทลื้อศรีดอนชัยได้รับเชิญให้ไปจำหน่ายผ้าทอในเทศกาลต่างๆ เสมอ จากประเพณี 12 เดือนของชาวไทลื้อที่มีพิธีกรรมตลอดและชาวไทลื้อนิยมแต่งกายด้วยชุดไทลื้อ ทำให้เป็นการแสดงนิทรรศการที่มีชีวิต (Live Exhibition) เช่น ประเพณีจุลกฐิน งานบุญต่างๆ ชาวไทลื้อจะประดับตุ้ม ตานตุ้ม ถือเป็นการจัดแสดง (Display) ที่ยอดเยี่ยม

2. รูปแบบเศรษฐกิจวัฒนธรรมของผ้าทอไทลื้อในจังหวัดเชียงราย

การนำเสนอข้อมูลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ช่วง

2.1 ชุมชนบ้านศรีดอนชัยในช่วงปี พ.ศ. 2493-2532

เศรษฐกิจวัฒนธรรมของชุมชนบ้านศรีดอนชัยมีโครงสร้างที่ประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน มีอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่โดดเด่นในภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ชาวไทลื้อไม่อาจจะอพยพไปอยู่ ณ ที่ใด ยังคงยึดมั่นในวัฒนธรรมของตน ระยะเวลาและสถานที่แห่งใหม่ไม่ได้ทำให้ความยึดมั่นทางวัฒนธรรมจืดจางลง วัฒนธรรมชุมชน อันเป็นรากฐานของชาติพันธุ์ไทลื้อยังคงดำรงอยู่ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเกิดและการดำรงอยู่ของผ้าทอไทลื้อภายใต้บริบทของเศรษฐกิจวัฒนธรรม ระบบการผลิตของชุมชนบ้านศรีดอนชัยในยุคการตั้งถิ่นฐานเป็นการผลิตเพื่อยังชีพ โดยทำการเกษตรปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ ไร่บริโภคเองและการเก็บของป่า ล่าสัตว์ จับปลา ในส่วนของเสื้อผ้าและเครื่องใช้สอยในครัวเรือน เช่น สลึง มุ้ง หมอน ฯลฯ ก็ผลิตเอง ตะกร้า กระเจด กักสานเองในชุมชน ทำให้การผลิตและการบริโภคอยู่ในบริบทสังคมเดียวกัน จึงเป็นชุมชนที่ใช้เงินตราน้อยมาก แต่ละครอบครัวจะได้รับการจัดสรรที่ดินทำกิน แต่ก็ยังมีที่ดินของส่วนกลางที่คนในชุมชนสามารถเช่าเพื่อการทำเกษตรได้ ชุมชนได้สร้างระเบียบและจัดสรรการใช้น้ำ ด้านแรงงานเป็นการใช้แรงงานในครอบครัวและชุมชน ทำให้เกิดประเพณีลงแขก เครื่องมือต่างๆเป็นเทคโนโลยีแบบง่ายๆ ครอบครัวมีบทบาททั้งด้านเศรษฐกิจ การปกครอง ศาสนา สันทนาการ และการขัดเกลาทางสังคม ทำให้ชุมชนมีอำนาจในการจัดการตนเอง ซึ่งเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบและความประเพณีชุมชน ครอบครัวมีขนาดใหญ่ การผลิตเป็นไปเพื่อการบริโภคใช้แรงงานในครอบครัว ผลผลิตที่ได้นำมาแลกเปลี่ยนกันอย่างง่ายๆ เป็นวิธีการผลิตที่พึ่งพาตนเองสูง ทำให้มีความพอเพียง ปัจจุบัน 4 ได้รับการตอบสนอง ผู้นำชุมชนทำหน้าที่ดูแลการแบ่งปันปัจจัยการผลิต การผลิตจึงไม่ทำลายระบบนิเวศ สถาบันครอบครัวมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เช่น การทอผ้า การจักสาน เป็นต้น ชุมชนใช้ระบบอาวุโสและผู้นำชุมชนปกครองภายในชุมชนซึ่งมีบทบาทในการปรึกษาหารือ และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยอาศัยจารีตประเพณีก่อนที่ระบบการปกครองของรัฐจะเข้ามา

การเกิดขึ้นของเศรษฐกิจวัฒนธรรมของชุมชนบ้านศรีดอนชัยอยู่บนเงื่อนไขหลัก 2 ประการคือการผลิตเพื่อยังชีพและและศักยภาพของหมู่บ้านที่ยังคงรักษาอำนาจในการดูแลจัดการทรัพยากรต่างๆ และกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ทำให้สามารถใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่จัดการกระบวนการผลิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆ อย่างสมดุล และมีเงื่อนไขอื่นอีก 4 ประการคือ 1)การปลอดจากการแทรกแซงจากอิทธิพลภายนอก และระบบการค้าแบบใช้เงินตราน้อย มีวิธีการผลิตแบบทุนนิยมน้อยมาก 2)เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตมีขนาดเล็กเหมาะสมไม่ซับซ้อน 3) มีจำนวนประชากรที่เหมาะสมและเป็นเครือญาติ 4) มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่เพียงพอ ครอบครัวและชุมชนจะเป็นองค์กรทางสังคมที่ทำหน้าที่บูรณาการทั้งกิจกรรมการผลิตและการบริโภค โดยทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตและบริโภคไปพร้อมๆ กัน

2.2 ชุมชนบ้านศรีดอนชัยในช่วงหลังปี พ.ศ. 2533-ปัจจุบัน

จากที่ผ่านมาชุมชนไทลื้อศรีดอนชัยมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็งเมื่อรัฐบาลได้มีนโยบายเร่งส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจจากนโยบายต่างๆทำให้ชุมชนศรีดอนชัยได้วิวัฒนาการเข้าสู่ระบบทุนนิยม ระบบตลาดที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ต้องคิดวิธีการใหม่ทั้งรูปแบบในการทอและการคิดลวดลายใหม่ๆ ปัจจุบันดังกล่าวทำให้ที่เคยผลิตคนเดียว ครอบครัวเดียวต้องเปลี่ยนไปสู่ระบบกลุ่มเพื่อให้เกิดพลังในการหาวัตถุดิบและตลาด กลุ่มฯ จัดตั้งขึ้นก็เพื่อแก้ปัญหาและสร้างความเข้มแข็งในด้านอาชีพ รายได้ จากการที่ชุมชนศรีดอนชัยมีวัฒนธรรมการทอผ้าที่เข้มแข็งทำให้ชุมชนสามารถรักษาสืบทอดหรือผลิตซ้ำ ภูมิปัญญาการทอผ้าที่ปรากฏอยู่ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ล้วนแล้วแต่เป็นตัวสนับสนุนให้เกิดเศรษฐกิจวัฒนธรรม ดังนั้นคือ ครอบครัวและชุมชนเป็นหน่วยการผลิตและผลิตซ้ำโดยมีเป้าหมายคือ ครอบครัวและชุมชนสามารถเลี้ยงตัวเองได้ การผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเหลือก็ขาย ครัวเรือนเป็นผู้ผลิตขนาดเล็กและอิสระ ขายสินค้าไม่ใช่ว่าขายแรงงาน วิธีการผลิตใช้แรงงานในครอบครัว การทอผ้าเป็นการร่วมมือกันทำงานในระหว่างเครือญาติทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดความร่วมมือกัน เกิดเป็นเครือข่ายสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้า

จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าชุมชนไทลื้อศรีดอนชัยให้ความสำคัญ 2 เรื่องคือ 1)การรวมกลุ่มกัน จัดหาวัสดุอุปกรณ์รวมทั้งการผลิตร่วมกัน โดยกลุ่มฯ ทอผ้าในชุมชนศรีดอนชัยจะทำการผลิตและสามารถกำหนดราคา ไม่ใช่พ่อค้าคนกลาง

พัฒนาตลาดให้เป็นที่ต้องการของตลาดพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐาน อีกทั้งมีการจัดทำหีบห่อเพื่อความสวยงามเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า 2) ในแต่ละครอบครัวสามารถทำกิจกรรมอื่นนอกจากการเกษตรได้อีก เช่น การทอผ้า การจักสาน การบริการต่างๆ รักษาหน่วยการผลิตแบบผู้ผลิตอิสระและโครงสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มั่นคง เน้นการผลิตที่เป็นผลจากวัฒนธรรมชุมชน ภูมิปัญญาและงานฝีมือ สามารถเลือกและดัดแปลงใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตการผลิต และที่สำคัญจะต้องคิดพึ่งตนเองพึ่งกันเองในชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรมมีเป้าหมายคือ ผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเองเป็นเป้าหมายแรกและขยายกิจกรรมเสริม สมาชิกในชุมชนทำเศรษฐกิจวัฒนธรรมซึ่งมีลักษณะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. เศรษฐกิจวัฒนธรรมของชุมชนไทลื้อบ้านศรีดอนชัยอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมชุมชนผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบของจักรทิพย์ นาคสุภา (2546) ที่ได้กล่าวไว้ว่าชุมชนมีวัฒนธรรมของตนเอง มีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกัน มีภูมิปัญญาชาวบ้าน มีการสืบทอด การผลิตซ้ำ ทำให้ชุมชนไทลื้อศรีดอนชัย มีความแข็งแกร่งทางวัฒนธรรมท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ผ้าทอไทลื้อศรีดอนชัยจึงสามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้เศรษฐกิจวัฒนธรรม

2. จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าทั้ง 12 เดือนชาวไทลื้อ จะมีงานมีประเพณีตลอด ความชาญฉลาดของปราชญ์ชาวบ้านที่ได้นำประเพณีจุลกฐินซึ่งเป็นประเพณีการใช้ผ้ามาผูกโยงกับประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนศรีดอนชัย ในงานสตรีททุกวัยจะสวมชุดไทลื้อที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นมาร่วมงาน ชุมชนไทลื้อศรีดอนชัยมีความผสมกลมกลืนลงตัวทางด้านวัฒนธรรม คือ มีพิพิธภัณฑ์ ลือลายคำ เอือนคำแพง กลุ่มสตรีผ้าทอศรีดอนชัยและกลุ่มสตรีทอผ้าไตลื้อ ซึ่งนับเป็นการผสมผสานที่ลงตัวของชาวไทลื้อศรีดอนชัยและควรจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ณ วัดท่าข้ามศรีดอนชัยเพื่อเป็นศูนย์รวมใจของชาวไทลื้อ และควรมีกิจกรรมด้านวัฒนธรรมตลอดปีเพื่อให้เป็นจุดนักท่องเที่ยวต้องแวะ (Landmark) จะทำให้วัฒนธรรมของชุมชนเข้มแข็งการทอผ้าไทลื้ออยู่คู่ชุมชนไทลื้อศรีดอนชัยตลอดไป

3. ยูเนสโก (UNESCO, 2013) ได้กล่าวไว้ว่าถ้าปราศจากวัฒนธรรมก็จะไม่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน และถ้าปราศจากการมีส่วนร่วมของประชาชนการพัฒนาจะไม่ยั่งยืน ชุมชนไทลื้อมีฐานวัฒนธรรมที่เข้มแข็งมาก ช่างทอมีความรู้และเข้าใจในอัตลักษณ์ บวกกับการส่งเสริมให้จัดตั้งกลุ่มทอผ้าของภาครัฐ และความชาญฉลาด ความคิดสร้างสรรค์ ทำให้แมกรูสามารถประดิษฐ์งานทอผ้าอย่างได้สวยงาม จึงมีการบริโภค การผลิต การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนซึ่งเป็นฐานของการพัฒนา จึงทำให้การทอผ้าของไทลื้อศรีดอนชัยเป็น เศรษฐกิจวัฒนธรรม กลุ่มทอผ้าในศรีดอนชัย แต่ละกลุ่มจะมีเงินออมซึ่งสมาชิกสามารถกู้ยืมไปในการเกษตร หรือกรณีจำเป็นได้ จึงทำให้ช่างทอมีความรักความผูกพันกัน และพ่อบ้านของแต่ครัวเรือนย่อมยินดีที่ภรรยาของตนเลี้ยงบำเลียงไหล่นานาไร ทอผ้าเป็นรายได้เสริม หากเดือดร้อนจำเป็นสามารถกู้ยืมได้ด้วย ลักษณะเช่นนี้ย่อมทำให้ปัญหาเศรษฐกิจลดลง ครอบครัวมีความสุข การแก้ปัญหาในด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาของรัฐบาลประสบผลสำเร็จและยั่งยืน

4. ผ้าทอไทลื้อให้เป็นเศรษฐกิจวัฒนธรรมจากการมีทุนวัฒนธรรมที่เข้มแข็งทำให้ผ้าทอมีคุณค่าหลัก 3 ด้านคือทางเศรษฐกิจ ทางสิ่งแวดล้อมและทางสังคมแล้ว จะต้องได้รับการสนับสนุน 3 ด้านคือ 1) การสนับสนุนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2) การสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน และ 3) การสนับสนุนจากชุมชน โดยวัฏจักรการดำรงอยู่นั้นจะประกอบไปด้วย 3 ด้านเช่นกันคือ 1) การสร้างสรรค์ 2) การบริโภค การผลิตและการมีส่วนร่วม และ 3) การเผยแพร่และการจัดนิทรรศการ ในที่นี้จะสอดคล้องกับ มาตรการคุ้มครองป้องกันมรดกทางวัฒนธรรมของยูเนสโก (UNESCO) ที่ได้กล่าวไว้ว่าจะต้องมีการดำเนินการใน 6 ขั้นตอน คือ 1) การฟื้นฟูเยียวยา 2) การเพิ่มพูนการให้การสนับสนุน 3) สงวนรักษาวัตถุและพื้นที่ทางวัฒนธรรม 4) วินิจฉัยแยกแยะ ระบุ วัฒนธรรมที่ไม่มีรูปสัญลักษณ์ให้มีความชัดเจน 5) เก็บรวบรวมเอกสารงานวิจัย 6) ถ่ายทอด

การอนุรักษ์คุ้มครองวัฒนธรรมไทลื้อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ในขั้นของการฟื้นฟูสิ่งที่ชาวไทลื้อศรีดอนชัยควรจะทำเพิ่มเติมคือ การศึกษาค้นคว้า วิจัย พัฒนาให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ตะหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมโดยการ

จัดกิจกรรม ดำเนินการให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์โดยอาจจะจัดให้มีการประกวดออกแบบลวดลายผ้าโดยต้องอิงวัฒนธรรมหรือ
ธรรมชาติ ให้นักวิจัยและผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการพัฒนาคุณภาพให้ดียิ่งขึ้นและต้องเผยแพร่ให้เป็นที่ยอมรับทั้งใน
ชุมชนและภายนอกชุมชน และกระจายการทอผ้าซึ่งเป็นสินค้าวัฒนธรรมไปยังธุรกิจอื่นๆต่อไป และ ในขั้นตอนที่ 5 การเก็บรักษา
ชุมชนไทลื้อศรีดอนชัยควรจัดเก็บงานรวบรวมเอกสารเกี่ยวกับประวัติ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ของชาวไทลื้อให้เป็นระเบียบมากขึ้น
โดยควรจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ไทลื้อ ณ วัดท่าข้ามศรีดอนชัยซึ่งจะทำให้สามารถถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังได้ง่าย สะดวกมากขึ้น ในขณะที่
ที่ วัฏจักรวัฒนธรรมของยูเนสโก(UNESCO) จะมี 5 ขั้นตอนคือ การสร้างสรรค์ การผลิต การเผยแพร่วัฒนธรรม การจัดนิทรรศการ
หรือการถ่ายทอดวัฒนธรรม และการบริโภคและการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่าชุมชนศรีดอนชัยได้ดำเนินการครบถ้วน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้นำชุมชน เช่น พระสงฆ์ ปราชญ์ชุมชน ควรร่วมมือกันจัดทำประวัติความเป็นมาพร้อมทั้งจัดทำเป็นแหล่งค้นคว้า
ข้อมูล เช่น ศูนย์วัฒนธรรม เพื่อให้เยาวชนชาวไทลื้อที่ต้องการมีความรู้เกี่ยวกับบรรพบุรุษสามารถมาเรียนรู้เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ
เกิดเป็นพลังที่ต้องการรักษาอัตลักษณ์ของไทลื้อและเป็นสถานที่ศึกษาดูงาน เป็นต้นแบบการสร้างสรรคเศรษฐกิจวัฒนธรรม อีกทั้ง
จะเป็นแรงหนุนเสริมให้ ผ้าทอไทลื้อในฐานะเป็นรายได้ให้กับครอบครัว สามารถคงอยู่ได้อย่างยั่งยืน เมื่อครอบครัวมั่นคง สังคมก็
ย่อมมั่นคงตามไปด้วย

2. ผู้นำชุมชนทุกฝ่าย เช่น พระสงฆ์ ปราชญ์ด้านทอผ้าควรรื้อฟื้นผ้าทอ ที่ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ดุงประเภท
ต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทลื้อ ซึ่งมีนัยคือ เมื่อรื้อฟื้นประเพณีพิธีกรรมทางศาสนาที่เท่ากันรื้อฟื้นหรือชุบชีวิตวัฒนธรรมการ
ทอผ้าให้ยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้ทอผ้าทอไทลื้อโดยการพัฒนาด้านอุปกรณ์และวัสดุการทอผ้าให้ทันสมัย มีความรวดเร็ว
สามารถทอผ้าได้มาก พัฒนาเทคนิคการย้อมสีให้มีคุณภาพคงทน สีไม่ตก พัฒนาเทคนิคการสร้างลวดลายใหม่ พัฒนาเทคนิคในการ
ประยุกต์ลวดลายเดิมไปสู่ลวดลายใหม่ เทคนิคการหาตลาด และบรรจุภัณฑ์

2. หน่วยงานของรัฐส่งเสริมให้ชุมชนค้นหาเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในชุมชนให้ชุมชนได้เรียนรู้ ควรสร้างงานใหม่ๆ ด้าน
การทอผ้าเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มคิดค้นหานวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้เพื่อให้เกิดความทันสมัยอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเชิงปฏิบัติการจัดทำสื่อย้อมธรรมชาติเพื่อให้ได้มาซึ่งสีย้อมธรรมชาติที่สะดวกรวดเร็ว และสะดวกในการ
จัดเก็บรักษาสีย้อมธรรมชาติ

2. ควรทำวิจัยเชิงปฏิบัติการผ้าทอลายน้ำไหลแต่เปลี่ยนวัสดุจากฝ้ายมาเป็นไหม

3. ควรทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่องขนาดของฟืม ให้มีขนาดใหญ่ขึ้นหรือเล็กลง ตามลักษณะของความกว้างของหน้าผ้าที่
ต้องการ เพื่อทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว. (2558). เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทุนวัฒนธรรมและโอกาสทางธุรกิจ. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2558. จาก

http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/jan_mar_11/pdf.

โครงการพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมและชาติพันธุ์ล้านนา.(2551).ไทลื้อ อัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ไท. สถาบันวิจัยสังคม:

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา.(2546). โครงการวิจัยเรื่องเศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านไทย. กรุงเทพฯ: สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- _____.(2546). ผ้าทอไทลื้อ : การจัดการธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- มิ่งมกล หงษาวงศ์. (2557). ไทลื้อ :วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม. วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์. ปีที่ 1 ฉบับที่ 2, ก.ค.-ธ.ค. 2557.
- วิมลศิริ รุจิภาสพรพงศ์. (2550). การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษาการทำข้าวหลามในชุมชนพระงาม จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัฒนะ จุฑาวิภาต. (2555). ผ้าทอกับชีวิตคนไทย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ. (2552). เศรษฐกิจสร้างสรรค์ : รายงานการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Scott, Allen J. (1997). The cultural economy of cities. *International journal of urban and regional research* 21.2.1997: 323-339.